

ॐ

संस्कृतभारती (उत्तरतमिळनाडु)

पत्राचारद्वारा संस्कृतम्

परीक्षा - कोविदः

कालावधिः - होरात्रयम्

अड्काः - १००

आषाढः - विलम्बिसंवत्सरः

जूलै - २०१८

नाम _____

(full name with initials / surname)

जड़गमदूरवाणी सं. (Mobile. No.) _____

पञ्जीकरणसंख्या (Regn. No.) _____

वासप्रदेशः (Res. Area) _____

परीक्षाकेन्द्रम् (Exam centre) _____

अवधेयम् - प्रथमभागस्थ-प्रश्नानाम् उत्तराणि प्रश्नपत्रे लिखत । अन्यप्रश्नानाम् उत्तराणि उत्तरपत्रे लिखत ।

प्रथमः भागः

I (क) वाक्येषु विग्रहवाक्यस्य रेखाङ्कनं कृत्वा समस्तपदं लिखत (पञ्चानाम्) 5

उदा. – शिष्येण आचार्यस्य आज्ञा पालिता । आचार्याज्ञा

१. अर्जुनः <u>कृष्णस्य समीपं</u> गतवान् ।	उपकृष्णम्	अव्ययीभावः
२. नारदः <u>देवानाम् कृष्णः</u> इति विख्यातः ।	देवर्षिः	षष्ठी-तत्पुरुषः
३. तस्मिन् वने <u>उन्नताः वृक्षाः</u> सन्ति ।	उन्नतवृक्षाः	विशेषण-पूर्वपद-कर्मधारयः
४. <u>विद्या एव धनं तेषाम् कृष्णिकुमाराणाम्</u> ।	विद्याधनम्	अवधारणा-पूर्वपद-कर्मधारयः
५. <u>पुरुषः सिंहः इव सः कार्यं साधयत्येव</u> ।	पुरुषसिंहः	उपमानोत्तरपद-कर्मधारयः
६. <u>रागश्च द्वेषश्च त्यक्तव्यौ</u> ।	रागद्वेषौ	इतरेतर-द्वन्द्वः
७. <u>पुरुषेषु उत्तमः इति कीर्त्यते श्रीरामः</u> ।	पुरुषोत्तमः	सप्तमी-तत्पुरुषः

ख) समस्तपदानां विग्रहवाक्यं प्रदर्श्य समासनाम च लिखत (दशानाम्) 10

दुःखातीतः, जनाभावः, सर्पनकुलम्, हिमालयपर्वतः, यथोक्तम्, लोकहितम्, असत्यम्,

त्रिभुवनम्, बुद्धियुक्तः, अमित्रः, अनुगुणम्, मोदकहस्तः, स्वच्छीकृत्य, कुर्कर्म ।

विग्रहवाक्यम्	समासनाम	११. गुणस्य योग्यम् अव्ययीभावः
१. <u>दुःखम् अतीतः</u>	द्वितीया-तत्पुरुषः	
२. <u>जनानाम् अभावः</u>	षष्ठी-तत्पुरुषः	१२. मोदकं हस्ते यस्य सः व्यधिकरण-बहुवीहि:
३. <u>सर्पः च नकुलः च अनयोः समाहारः</u>	समाहार-द्वन्द्वः	

४.	हिमालयः इति पर्वतः	सम्मावना-पूर्वपद-कर्मधारयः
५.	उक्तम् अनतिक्रम्य	अव्ययीभावः
६.	लोकाय हितम्	चतुर्थी-तत्पुरुषः १३. अस्वच्छं स्वच्छं कृत्वा
७.	न सत्यम्	गतिः समासः
८.	त्रयाणां भुवनानां समाहारः	१४. कुत्सितं कर्म
९.	बुद्ध्या युक्तः	समाहार-द्विगुः कुसुमासः
१०.	न विद्यते मित्रं यस्य सः	तृतीया-तत्पुरुषः
		नऋ-बहुव्रीहिः

II. (क) उचित-तद्वितान्तं पदं चिनुत (✓) । (अष्ट एव)	8
१. स्त्रीषु सीता (सुन्दरतरा / सुन्दरतमा / सुन्दरा) ।	सुन्दरतमा
२. कमले (कोमलत्वम् / कोमलम् / कोमलता) अस्ति ।	कोमलत्वम्
३. पितृष्वसुः अपत्यं पुमान् (पैतृष्वस्त्रीयः / पितृष्वस्त्रीयः / पितृष्वसवः) ।	पैतृष्वस्त्रीयः
४. गुणः अस्य अस्ति इति, सः (गुणि / गुणिः / गुणी) ।	गुणी
५. मातुः भ्राता (मातुला / मातुलः / मातुलानि) ।	मातुलः
६. समाजं रक्षतीति (समाजिकः / समाजी / सामाजिकः) ।	सामाजिकः
७. 'ल्' वर्णः (दन्तः / दन्तव्यः / दन्त्यः) वर्णः ।	दन्त्यः
८. (तत्रस्य / तत्रत्यः / तत्रत्यान्) जनान् आहवयतु ।	तत्रत्यान्
९. (पाश्चात्या / पाश्चात्य / पाश्चात्यं) सङ्गीतमपि सा जानाति ।	पाश्चात्यं
१०. इन्द्रस्य इमां सभां पश्य । (एन्द्रम् / ऐन्द्रीं / ऐन्द्रा)	ऐन्द्रीम्

(ख) आवरणे दत्तस्य धातोः उचितं णिजन्तं रूपं लिखत । (पञ्चानाम्)	5
१. मुख्याथितिः आगच्छति । कार्यकर्ता तं ----- उपवेशयति । (उपविश)	
२. रजकः गर्दभेन भारं ----- वाहयति । (वह)	

- स्मरयति**
३. शिक्षकः छात्रान् पाठं ----- | (स्मृ)
४. जनाः गीतं गायन्ति । बालकः गीतं **गापयति** ----- (गै/ गाय्) ।
५. कथाम् उक्त्वा पिता पुत्रं **हासयति** ----- | (हस्)
६. वायुः वृक्षतः पत्राणि----- **पातयति** ----- | (पत्)
७. अम्बा पुत्रीं विषयं ----- **बोधयति** ----- | (बुध्)

(ग) आवरणे दत्तनां पदानां स्थाने सन्नन्तपदानि लिखत । (पञ्चानाम) 5

सुरेशः वैद्यः **बुभूषः** ----- (भवितुम् इच्छुः) अस्ति । सर्वदा विज्ञानविषयाणां
जिज्ञासुः ----- (ज्ञातुम् इच्छुः) सः सम्यक् **पिपठिषति** ----- (पठितुमिच्छति) ।
 तस्य निर्धनानां रूणानां **सिसेविषा** ----- (सेवितुम् इच्छा) भवति । परीक्षालेखनाय चेन्नै
 नगरं **जिगमिषुः** ----- (गन्तुमिच्छुः) सः रेलयाने उपविशति । यानं विलम्बेन चेन्नैनगरं
 प्राप्नोति । **बुमुक्षया** ----- (भोक्तुम् इच्छया), **पिपासया** ----- (पातुम् इच्छया) च
 श्रान्तः सः कथञ्चित् बन्धुगृहं प्राप्नोति ।

(ग) यथोचितं लघु/गुरु चिह्नेन अङ्कयत, गणनाम च लिखत । 5

	<u>चिह्नम्</u>	<u>गणनाम</u>
उदाः- माधवः	- ० -	रगण
१) उपेन्द्रः	<u>U</u> - -	<u>यगणः</u>
२) पठति	<u>U</u> <u>U</u> <u>U</u>	<u>नगणः</u>
३) आनीता	- - -	<u>मगणः</u>
४) गौतम	- <u>U</u> <u>U</u>	<u>भगणः</u>
५) सोपान	- - <u>U</u>	<u>तगणः</u>

III (क) परस्परसम्बद्धान् मेलयत ।

7

1. सुबन्धुः - महाभाष्यम् (६)
2. कात्यायनः - प्रस्थानत्रयम् (७)
3. गौतमः - चम्पूभारतम् (४)
4. अनन्तभट्टः - लीलावती (५)
5. भास्कराचार्यः - न्यायशास्त्रम् (३)
6. पतञ्जलिः - वार्तिककारः (२)
7. वेदव्यासः - वासवदत्ता (१)

(ख) एकपदेन उत्तरं लिखत । (पञ्चानाम्)

5

- १) महीयांसः कीदृशाः ?
- २) योगिनः किमर्थं सङ्गं त्यक्त्वा कर्म कुर्वन्ति ?
- ३) हंसाः इव मनुष्येण किमुपासितव्यम् ?
- ४) किं कर्तारमनुगच्छति ?
- ५) मरुत्सखः कः ?
- ६) पद्यकाव्यरचनायाम् उपयुज्यमानं शास्त्रं किम् ?
- ७) चन्दनतरुः छेदेऽपि कस्य मुखं सुरभयति ?

मितभाषिणः

आत्मशुद्धार्थम् / आत्मशुद्धये

यत्सारभूतं यथा हंसः क्षीरं जलमध्याम्

पूर्वकृतं कर्म

अग्निः

छन्दशास्त्रम्

कुठारस्य

द्वितीयः भागः - (संस्कृतेन / तमिळभाषया / आड्ऱ्लभाषया वा उत्तराणि लिखत)

IV (क) एकस्य क्षोकस्य पदविभागम्, अन्वयरचनां, तात्पर्यं च लिखत ।

$5 \times 1 = 5$

(प्रतिपदार्थः न अपेक्षितः ।)

१) अन्येद्युरात्मानुचरस्य भावं जिज्ञासमाना मुनिहोमधेनुः ।

गङ्गाप्रपातान्तविरूढशष्पं गौरीगुरोर्गह्वरमाविवेश ॥

अथवा

२) सेयं स्वदेहार्पणनिष्क्रयेण न्याय्या मया मोचयितुं भवत्तः ।

न पारणा स्याद्विहता तवैवं भवेदलुप्तश्च मुनेः क्रियार्थः ॥

अथवा

३) तस्याः खुरन्यासपवित्रपांसुमपांसुलानां धुरि कीर्तनीया ।
मार्गं मनुष्येश्वरधर्मपत्री श्रुतेरिवार्थं स्मृतिरन्वगच्छत् ॥

(ख) एकस्य सुभाषितस्य पदविभागं, तात्पर्यं च लिखत ।

$4 \times 1 = 4$

१) मनसि वचसि काये पुण्यपीयूषपूर्णाः त्रिभुवनमुपकारश्रेणिभिः प्रीणयन्तः ।
परगुणपरमाणून् पर्वतीकृत्य नित्यं निजहृदि विकसन्तः सन्ति सन्तः कियन्तः॥

अथवा

२) सुहृद्विरातैरसकृद्विचारितं स्वयं च बुद्ध्या प्रविचारिताश्रयम् ।
करोति कार्यं खलु यः स बुद्धिमान् स एव लक्ष्म्या यशसां च भाजनम् ॥

अथवा

३) किं चन्द्रमाः प्रत्युपकारलिप्सया करोति गोभिः कुमुदावबोधनम् ।
स्वभाव एवोन्नतचेतसां सतां परोपकारव्यसनं हि जीवितम् ॥

(V)(क) ३-४ वाक्यैः उत्तरं लिखत । (चतुर्णाम्)

$2 \times 4 = 8$

- १) दिलीपः कैः धेनोः समाराधनमकरोत् ?
- २) अनुप्रासालङ्कास्य विषये लिखत ।
- ३) कालिदासः, भारविः, दण्डी इति एतेषां काव्येषु के के गुणाः आसन् ?
- ४) केषां केभ्यः भयमिति सुभाषितं सूचयति ?
- ५) भारतदेशस्य कासाञ्च्चन कवयित्रीणां तासां कृतीनां च उल्लेखं कुरुत ?
- ६) सत्सङ्गतिः पुंसां किं किं करोति ?
- ७) ‘रूपकम्’ इति काव्यप्रकारं विवृणुत ।

(ख) एकस्य अलङ्कारस्य लक्षणं, लक्षणसमन्वयं च सोदाहरणं लिखत ।

4

- १) रूपकालङ्कारः २) श्लेषालङ्कारः ३) अतिशयोक्तिः

(ग) अधोदत्तं विषयमधिकृत्य ५-६ वाक्यैः लघुटिप्पणीं लिखत । (एकम्) 4
 १) इतिहासः २) भारतीयदर्शनानि ३) भारविः

तृतीयः भागः (संस्कृतेन उत्तराणि लिखत)

VI (क) एकवाक्येन उत्तरं लिखत । (सप्तानाम्) 7

१) भासस्य रूपकाणि केन प्रकाशितानि ?	गणपति शास्त्रिवर्यः
२) जैनदर्शनम् आस्तिकं वा नास्तिकं वा ?	नास्तिकम्
३) प्रथमं दूतकाव्यं किम् ?	मेघदूतम्
४) 'प्रतिक्षेत्रम्' – अस्य पदस्य विग्रहवाक्यं लिखत ।	क्षेत्रं क्षेत्रं प्रति
५) देवानां सन्देशं शिवाय कः नीतवान् ?	अग्निः कपोतरूपेण
६) रेफनकारयोः मध्ये 'च' वर्णः भवति चेत् णत्वम् भवति किम् ? न	
७) सज्जनानां वाचं किमिति पण्डिताः वदन्ति ?	कामधेनुः
८) दमयन्त्याः समीपं के के दूतीं प्रेषितवन्तः ?	इन्द्रः, अग्निः, वरुणः, यमः
९) उपजाति-वृत्तं कयोः वृत्तयोः संयोजनम् ?	इन्द्रवज्रावृत्तम् उपेन्द्रवज्रावृत्तम् च
१०) 'ऋतु-संहारम्' इति काव्यं केन लिखितम् ?	महाकवि-कालिदासेन

(ख) सप्तन्दर्भं संस्कृतभाषया ४-५ वाक्यैः विवरणं कुरुत । (चतुर्णाम्) $4 \times 3 = 12$

- १) हे कल्याणि ! वीरपुत्रं प्राप्नुहि ।
- २) कलिः निस्तेजस्कः अभवत् ।
- ३) मन्मथं विना कथम् अहं जीवामि ?
- ४) त्वं भूलोकं गच्छ ।
- ५) तारकवधार्थं कुमारं प्रेषयतु ।

(VII) अथः दत्तयोः शीर्षकयोः एकमधिकृत्य १०-१२ वाक्यैः प्रबन्धं रचयत । 6

- १) संस्कृतवाङ्मयम् अथवा २) संस्कृतस्य संस्कृतेः च रक्षणस्य उपायाः ।

वदतु संस्कृतम्

जयतु भारतम्